

Εκπαίδευση και εκπαιδευτικοί εκτός του φυσικού τους χώρου

Χαράλαμπος Κωνσταντίνου, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων-
Αντιπρόεδρος Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος

Αρχικά ξεκινάμε από την αδιαμφισβήτητη παραδοχή ότι η εκπαίδευση πραγματοποιείται στον χώρο του εκπαιδευτηρίου, δηλαδή στο σχολείο. Με την έννοια αυτή, το σχολείο είναι ο αδιαμφισβήτητος φυσικός χώρος διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτό σημαίνει ότι το σχολείο συνιστά τον παιδαγωγικό και κοινωνικό θεσμό, ο οποίος διαθέτει τις δομές και υποδομές, που δίνουν τη δυνατότητα να διεξαχθεί με φυσικό και κατάλληλο τρόπο η σύνθετη και πολύπτυχη διαδικασία της εκπαίδευσης. Το πρόσωπο που καλείται να αναλάβει και να διεκπεραιώσει τη διαδικασία αυτή είναι ο εκπαιδευτικός, ο οποίος εκπαιδεύεται και προετοιμάζεται για τον σκοπό αυτό. Εξάλλου, η θεωρητική και πρακτική του εκπαιδευτική κατάρτιση και προετοιμασία γίνονται με την προοπτική η εκπαιδευτική διαδικασία να εφαρμοστεί στον φυσικό χώρο της, δηλαδή στο σχολείο. Επομένως, η «κλήση» του εκπαιδευτικού από την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας να επιτελέσει το εκπαιδευτικό του καθήκον εκτός του προβλεπόμενου, θεσμικά και παιδαγωγικά, φυσικού του χώρου, τον βρίσκει, εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά και με βάση τον ρόλο του, ουσιαστικά απροετοίμαστο. Του ζητάμε, λοιπόν, να υλοποιήσει έργο, για το οποίο θεσμικά και σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα δεν προβλέπεται σε τέτοιο επίπεδο. Το γεγονός αυτό από μόνο του αφοπλίζει αφενός κάθε επιχείρημα για να επιτύχει σε αυτό που καλείται να υλοποιήσει και αφετέρου προδιαγράφει και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Ένα επιπλέον επιχείρημα στην ίδια κατεύθυνση είναι αυτό που αφορά τη θεσμική, παιδαγωγική και κοινωνική φύση και υπόσταση της ίδιας της εκπαίδευσης. Όπως προειπώθηκε, η εκπαίδευση είναι μια σύνθετη διαδικασία που περιλαμβάνει πολλές παραμέτρους: διδασκαλία, μάθηση, διαπαιδαγώγηση, κοινωνικοποίηση, αξιολόγηση, άμεση και φυσική επικοινωνία και αλληλεπίδραση κ.ο.κ., εντός προκαθορισμένου, εκπαιδευτικά και τεχνικά, πλαισίου. Είναι «ζωντανή» και άμεση επικοινωνία και πρακτική. Είναι, πρωτίστως, παιδεία και διαμόρφωση προσωπικότητας. Συνεπώς, ο περιορισμός της σε τεχνοκρατικές και τεχνολογικές διαδικασίες και πρακτικές, οι οποίες, ασφαλώς, δικαιολογούνται, λόγω των πραγματικά έκτακτων, ιδιαίτερων και, αναμφίβολα, κατανοητών συνθηκών. Ωστόσο, από όποια σκοπιά και να τις αξιολογήσει κανείς, δεν μπορούν, παρά να αποδώσουν ένα πολύ μικρό μέρος της υπόστασης και της αξίας της εκπαίδευσης. Επομένως, εγχειρήματα μετριασμού και κατευνασμού ή και εφησυχασμού, στη βάση της χρήσης στατιστικών στοιχείων για «ενθαρρυντική» συμμετοχή των εμπλεκομένων στην «εξ αποστάσεως εκπαίδευση», δεν μπορούν να αναπληρώσουν και να αποδώσουν, παρά μόνο την ευθύνη και την αγωνία των ιθυνόντων ότι, παρά τις κρίσιμες συνθήκες, καταβάλλονται οι «δέουσες» προσπάθειες...

Ωστόσο, όλοι οφείλουν να αντιληφθούν, και ιδιαίτερα αυτοί που έχουν την ευθύνη στην άσκηση της εκπαιδευτικής πολιτικής και αυτοί που επικρίνουν τους εκπαιδευτικούς (δημοσιογράφοι, γονείς κ.λπ.), ότι όλοι «συνελήφθησαν» εξαπίνης,

και απροετοίμαστοι. Και, σε αντίθεση με τις πραγματικά φιλότιμες προσπάθειες των εκπαιδευτικών, αυτού του είδους η εκπαίδευση είναι, εκ των δεδομένων, και «μεσοβέζικη» και ανεπαρκής και, ως έναν βαθμό, δικαιολογημένη. Αυτό που ευχόμαστε όλοι μας αυτή τη στιγμή είναι να ξεπεράσουμε την κρίση υγείας που μαστίζει τη χώρα μας και τις άλλες χώρες όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και, κατά το δυνατόν, πιο ανώδυνα, για να επανέλθει η εκπαίδευση στον φυσικό της χώρο και στις αυτονόητες και απαραίτητες διδακτικές, μαθησιακές και παιδαγωγικές της συνθήκες.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, δεν ευθύνονται οι εκπαιδευτικοί για την επάρκεια και την ποιότητα αυτού του είδους της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Και, μάλιστα, πολύ περισσότερο, όταν αυτή διεξάγεται κάτω από τέτοιες εκπαιδευτικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες!